

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ (ВІЙСЬКОВОЇ) АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Галина ПОНОМАРЬОВА

» 06 2023 р.

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО КУРСОВІ РОБОТИ

СХВАЛЕНО

Вченою радою Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради
Протокол № 12 від 07.06.2023 р.

Харків, 2023

1. Загальні положення

1.1. Положення про курсову роботу в Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (далі – Положення, далі – Академія) розроблено відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», інших нормативно-правових актів України з питань освіти з урахуванням нормативно-правової бази щодо організації освітнього процесу в Академії.

1.2. Курсова робота – самостійний вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти, який виконується в межах навчальної дисципліни, або після закінчення вивчення певної навчальної дисципліни або групи дисциплін. Написання та захист курсової роботи передбачено навчальним планом освітньо-професійної програми і є обов'язковим.

1.3. Курсова робота виконується з навчальних дисциплін циклу професійної підготовки, має навчально-дослідницький характер і виконується під керівництвом наукового керівника.

1.4. Курсова робота виконується з метою формування загальних та фахових компетентностей, закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних здобувачем освіти за час навчання, та їх застосування для комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

1.5. Курсова робота повинна засвідчити вміння здобувача освіти здійснювати пошук та аналіз джерел інформації, самостійно систематизувати теоретичні знання, робити обґрунтовані висновки, викладати текстовий матеріал у стислій формі грамотно й логічно, виступати з презентацією результатів роботи, апробувати, висвітлювати та захищати отримані результати дослідження.

1.6. Текст курсової роботи викладається державною мовою або мовою, що вивчається відповідно до спеціальності, індивідуально кожним здобувачем освіти.

1.7. У курсовій роботі необхідно стисло, логічно, точно, послідовно і аргументовано викладати зміст і отримані результати досліджень,

обов'язково посилалися на праці авторів і джерела, з яких запозичено матеріали або окремі результати. За достовірність відомостей, фактичного матеріалу, висновків безпосередню відповідальність несе автор курсової роботи.

1.8. Тематика курсових робіт щорічно затверджується наказом по Академії. Здобувачам освіти на початку навчального року науковими керівниками пропонується орієнтовна тематика курсових робіт. Вона повинна відображати актуальні питання відповідної галузі, містити елементи науковості та дослідництва, передбачати практичну значимість, сприяти набуттю здобувачем навичок самостійної творчої діяльності. Здобувачі освіти можуть обрати власну тему дослідження або подати власні пропозиції щодо уточнення тематики курсових робіт на розгляд відповідної кафедри. Запропоновані здобувачами освіти теми погоджуються керівником і затверджуються у встановленому порядку.

1.9. Контроль за написанням курсової роботи здійснює науковий керівник, який у межах виділених навчальних годин систематично консультує здобувача, перевіряє роботу, допомагає у підготовці до захисту, контролює хід виконання курсової роботи відповідно до встановлених термінів.

1.10. На основі даного Положення кафедри розробляють методичні рекомендації до написання курсових робіт з урахуванням особливостей спеціальності, навчальних дисциплін, навчального семестру тощо.

1.11. Курсова робота зберігається на кафедрі протягом 1 року.

2. Мета і завдання курсової роботи

2.1. Метою курсової роботи є:

- закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних здобувачами освіти за час навчання та їх застосування для комплексного вирішення конкретних завдань з даного курсу;

- поглиблення, узагальнення і закріплення фахових знань здобувачів освіти з актуальних проблем відповідних наук;
- подальший розвиток умінь підбору й опрацювання довідкової, навчальної і наукової літератури за темою курсової роботи;
- стимулювання здобувачів освіти до самостійного наукового пошуку;
- виявлення знань здобувачем освіти законів України, постанов і розпоряджень уряду та інших нормативно-правових актів, спеціальної літератури;
- надання можливості здобувачу освіти навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, аналізувати матеріали періодичних видань;
- творче розв'язання фахового завдання з відповідної навчальної дисципліни.

2.2. Завданнями курсової роботи є:

- вироблення умінь проведення наукових досліджень;
- вироблення умінь самостійного виявлення та осмислення проблеми;
- вироблення умінь збирати, аналізувати та систематизувати літературні джерела, нормативно-правові акти;
- узагальнення отриманих теоретичних знань;
- закріплення, систематизація і поглиблення набутих знань;
- розвиток умінь знаходити невирішені проблеми обраної теми дослідження;
- засвоєння реферативних форм наукової діяльності;
- розвиток навичок практичного застосування теоретичних знань;
- формування способів відбору, групування та узагальнення інформації;
- ознайомлення з методами та методикою проведення наукового дослідження;
- формулювання висновків, пропозицій і рекомендацій;

- формування умінь самостійно проводити наукове дослідження, аналізувати і узагальнювати отримані теоретичні та практичні результати.

3. Організація та порядок виконання курсової роботи

3.1. Тематика курсових робіт, що виконується в межах навчальної дисципліни, повинна відповідати силабусу цієї дисципліни, а курсові роботи, як окремий освітній компонент можуть відповідати певній навчальній дисципліні, а можуть бути міждисциплінарними. Тема курсової роботи повинна бути пов'язаною з актуальними напрямками досліджень відповідної галузі науки, мати професійну спрямованість.

3.2. У разі потреби можна змінювати тему курсової роботи з дозволу завідувача кафедри за письмовою заявою здобувача та після погодження з науковим керівником, проте не пізніше, ніж за місяць до закінчення терміну виконання курсової роботи. Змінена тема курсової роботи заноситься до наказу про затвердження тем курсових робіт.

3.3. Протягом місяця від дати отримання теми здобувач освіти повинен подати науковому керівнику розгорнутий план курсової роботи, а також огляд опрацьованої літератури.

3.4. Завершена курсова робота подається на кафедру не пізніше, ніж за три дні до захисту. У випадку порушення термінів і порядку подання курсової роботи здобувач освіти не допускається до захисту.

3.5. Захист курсових робіт має відбутися до початку підсумкової атестації.

3.6. За умов відсутності здобувача освіти під час захисту з поважних причин завідувач кафедри може перенести дату захисту курсової роботи.

3.7. Виконання курсової роботи складається з наступних етапів:

- вибір теми, ознайомлення з проблематикою теми, обґрунтування її актуальності;

- закріплення теми курсової роботи, визначення термінів подання роботи та захисту;
- опрацювання, систематизація, узагальнення наукових джерел та систематичних даних;
- проведення теоретичного та/або експериментального дослідження;
- викладення змісту роботи за планом;
- формулювання висновків, пропозицій, рекомендацій;
- подання роботи науковому керівникові для перевірки;
- у разі потреби, доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівника;
- підготовка ілюстративного матеріалу (презентації);
- подання курсової роботи до захисту;
- захист курсової роботи.

4. Структура курсової роботи

4.1 Курсова робота має характер завершеного наукового дослідження за змістом, логічністю викладу теми, структурою та оформленням відповідно до вимог.

4.2. Курсова робота має таку структуру:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основна частина: розділи, підрозділи;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідністю).

4.3. Титульний аркуш курсової роботи повинен містити повну назву Академії, факультету, кафедри, де виконана робота; прізвище, ім'я, по батькові автора; назву роботи; шифр і найменування спеціальності; науковий

ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по-батькові наукового керівника, оцінку курсової роботи за національною шкалою, кількість балів та оцінку ECTS, місто і рік (додаток А).

4.4. У змісті послідовно вказуються назви розділів і підрозділів курсової роботи із зазначенням сторінок. Формулювання назв має бути лаконічним та відповідати змісту розділів/підрозділів.

4.5. Перелік умовних позначень (за необхідності) подається в тому випадку, якщо в курсовій роботі вживається специфічна термінологія, а також мало відомі скорочення, символи, назви тощо.

4.6. У вступі обґрунтовується актуальність теми дослідження; вказується ступінь її досліджуваності, визначається науковий апарат дослідження: мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження.

Актуальність теми. Розкривається суть і стан розробки наукової проблеми (задачі) на основі аналізу вітчизняної і зарубіжної наукової літератури з зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній предметній галузі, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Мета і завдання дослідження. В цій частині необхідно визначити мету дослідження та вказати конкретні завдання, які стоять на шляху її досягнення. Формулювання завдань повинні бути змістовними, чіткими і точними, оскільки саме ці формулювання стають назвами розділів і параграфів, а опис розв'язання поставлених завдань складає зміст розділів роботи.

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться як загальне і часткове: об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, вибрану для вивчення, а предмет знаходиться в межах об'єкта. В об'єкті виділяється та його частина, яка служить предметом дослідження і визначає тему курсової роботи, позначену на титульному листі як її заголовок.

Методи дослідження. Подають перелік методів дослідження, використаних для розв'язання поставлених у роботі завдань. Їх перелік

повинен бути коротким та конкретним, з обов'язковим визначенням проблем, які досліджувались обраними методами.

Вступ завершується описом *структури роботи*: дається перелік структурних елементів роботи (вказується кількість розділів і частин), зазначається кількість найменувань у списку використаної літератури та кількість додатків.

4.7. У основній частині висвітлюються результати теоретичного пошуку та експериментальної роботи відповідно до специфіки спеціальності навчання та навчальної дисципліни, з якої виконується курсова робота. Кожен розділ завершується лаконічним висновком, що логічно узагальнює викладене.

4.8. У висновках стисло викладаються результати вирішення завдань дослідження. Зазначаються основні наукові та практичні результати проведеного дослідження, пропозиції і рекомендації з їх стислим обґрунтуванням, визначаються можливості практичного використання результатів дослідження, а також зазначаються проблеми, що залишилися невирішеними і потребують подальшого дослідження. Рекомендований обсяг загальних висновків – 1-3 сторінки.

4.9. Список використаних джерел складається лише з тих першоджерел, на які у тексті курсової роботи робилися посилання.

4.10. У додатки вносяться таблиці, схеми, карти, малюнки, фотографії, зразки планів-конспектів уроків, дидактичного матеріалу, робіт учнів, анкети, тести тощо. Вони розміщуються на окремих аркушах в кінці роботи після списку використаних джерел. Кожен з них повинен мати тематичну назву і нумерацію.

5. Обсяг і правила оформлення курсової роботи

5.1. Курсова робота оформлюється у вигляді рукопису в друкованому вигляді на листах паперу формату А4 (210x297 мм) на одній сторінці аркушу. Кожна сторінка повинна мати однакові поля: розмір лівого поля – 30 мм,

правого – 10 мм, верхнього та нижнього – по 20 мм, рамки для сторінок не використовуються.

5.2. Обсяг основного тексту курсової роботи становить не менше 25-35 сторінок в залежності від структури роботи, що пов'язується з проведенням формувального етапу експерименту. Набір тексту повинен задовольняти таким вимогам: шрифт Times New Roman, кегль 14, через 1,5 комп'ютерного інтервалу. Формат тексту: вирівнювання по ширині, без переносів, абзац – відступ 1,25 мм, щільність тексту – 100%.

5.3. Заголовки структурних частин курсової роботи: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – друкують великими літерами, напівжирним, з вирівнюванням по центру. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої), напівжирним, з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Основний текст оформляється без використання оригінальних стилів, бажано уникати підтекстових зносок; він має бути ретельно вчитаний, не містити прихованого тексту та тексту, розміченого кольорами. По тексту використовуються однакові лапки, а саме: «» та апостроф: '.

5.4. Першою сторінкою курсової роботи є титульна, яка включається до загальної нумерації сторінок роботи. На титульній сторінці номер не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки.

До основного обсягу курсової роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці, схеми та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Однак, усі сторінки зазначених структурних частин та елементів курсової роботи підлягають суцільній нумерації.

5.5. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

5.6. Такі структурні частини курсової роботи, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки не мають порядкового номера. Номер

розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ». Після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Назву розділу друкують великими літерами з вирівнюванням по центру.

5.7. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу теж ставиться крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). У тому ж рядку наводять заголовок підрозділу. За необхідності, у межах підрозділу можуть бути виокремлені пункти. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера теж ставиться крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). У тому ж рядку наводять заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка. Номери та назви підрозділів та пунктів друкують з абзацу з вирівнюванням по ширині.

5.8. Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти, діаграми, рисунки) і таблиці необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрації (за винятком ілюстрацій, поданих у додатках) позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу з абзацу з вирівнюванням по ширині.

5.9. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера.

5.10. Формули, рівняння в курсовій роботі (якщо на них є посилання в тексті) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

5.11. Під час написання курсової роботи здобувач освіти повинен посилатися на джерела, включені до бібліографії за текстом, після згадування про них у квадратних дужках вказують номер, під яким вони зазначені в переліку, наприклад, [13] або [15, с. 9]. Якщо ж посилаються на кілька джерел, між ними ставиться крапка з комою, наприклад, [6; 12]. При посиланні на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їх номери (зокрема: «у розділі 2», «відповідно до 2.3.4», «рис. 1.3.», «за формулою (3.1)», «у рівнянні (1.12)», «у додатку Б», «у табл.1.2»). У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації потрібно вказувати скорочено слово «дивись» (див.).

5.12. Список використаних джерел містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Список використаної літератури має містити не менше 25-30 джерел. Здобувач повинен дотримуватися вимоги опису використаних літературних джерел у відповідності до правил бібліографічного опису джерел ДСТУ 8302:2015, наказ МОН № 40 від 12.01.2017 р. (Додаток В). Список використаних наукових джерел, обов'язково має містити такі, що опубліковані за останні 5-10 років.

5.13. Додатки оформлюють як продовження курсової роботи, розміщують після списку використаних джерел у порядку посилань на них у тексті роботи. Кожний додаток починається з нової сторінки. Він повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ___» і велика літера, що позначає додаток, наприклад, додаток А. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

6. Перевірка та захист курсової роботи

6.1. Курсова робота подається на кафедру в терміни, передбачені графіком навчального процесу, але не пізніше 3 днів до захисту. Одночасно

студент подає на кафедру електронний варіант курсової роботи з метою внесення тексту роботи до єдиного репозиторію студентських навчально-наукових робіт та комп'ютерної перевірки на плагіат. Після перевірки роботи на плагіат студент отримує довідку (додаток Г), яка додається до курсової роботи.

Рекомендовані показники оригінальності текстів для курсових робіт здобувачів вищої освіти наступні:

- понад 75% – текст вважається оригінальним,
- від 60% до 75% – оригінальність тексту задовільна, слід перевірити наявність посилань на першоджерела;
- від 40% до 60% – за умов коректних посилань в роботі бракує авторських ідей, висновків, пропозицій. Матеріал має бути доопрацьований з обов'язковою наступною перевіркою на оригінальність;
- менше 40% – наявні істотні ознаки плагіату. Матеріал до розгляду не приймається.

6.2. Здобувач освіти допускається до захисту курсової роботи при наявності в ній не менше 60% унікального тексту.

6.3. Захист курсової роботи проводиться публічно до початку заліково-екзаменаційної сесії згідно з розкладом.

6.4. Захист курсової роботи проходить на засіданні комісії, у складі не менше 2-х викладачів, у тому числі наукового керівника. Процедура захисту передбачає стислий виклад здобувачем освіти головних завдань дослідження, отриманих результатів, висновків та відповідей на запитання.

6.5. Після закінчення процедури захисту комісія ухвалює рішення щодо підсумкової сумарної оцінки за курсову роботу з урахуванням орієнтовних критеріїв.

6.6. Результати захисту в той же день оголошуються і заносяться у заліково-екзаменаційну відомість та індивідуальний навчальний план студента.

6.7. Оцінка якості виконання і захисту здобувачем освіти курсової роботи, що включена до структури навчальної дисципліни, входить до кількості балів, відведених на поточне оцінювання навчальних досягнень здобувачів (за рішенням кафедри при оцінюванні можуть використовуватися різноманітні коефіцієнти). Оцінка якості виконання і захисту здобувачами курсової роботи, що виконується як окремий вид самостійної навчальної діяльності відбувається за 100-бальною шкалою.

6.8. У разі отримання підсумкової сумарної оцінки менше 60 балів за 100-бальною шкалою ЄКТС («незадовільно» за національною 5-бальною шкалою) або у випадку, якщо курсова робота не була допущена до захисту, у заліково-екзаменаційній відомості робиться відповідний запис про академічну заборгованість з курсової роботи. Ліквідація академічної заборгованості здійснюється шляхом повторного виконання курсової роботи за новою темою або виправлення недоліків у підготовленій курсовій. Здобувач освіти може бути допущений до повторного захисту курсової роботи у встановлений термін ліквідації академічної заборгованості.

6.9. Критерії оцінювання курсової роботи розробляються провідними викладачами та затверджуються на засіданні кафедри. Об'єктами оцінювання є три складові: зміст, оформлення та захист курсової роботи.

6.9.1. Критерії оцінювання змісту курсової роботи:

- якість обґрунтування теми (опрацювання навчально-наукової проблеми, її зв'язок з практикою, сучасними інноваційними процесами в галузі);

- науково-теоретичний рівень змісту: творчий підхід до аналізу явищ і процесів, уміння самостійно працювати з інформаційними джерелами, аналізувати концепції й використовувати теоретичні положення стосовно теми дослідження, узагальнювати окремі факти і процеси, робити висновки;

- науково-прикладний (практичний) рівень змісту: уміння виокремлювати практичні елементи наукової проблеми й формулювати припущення, які можна перевірити експериментально; уміння здійснювати

обробку одержаних результатів; наявність і практична цінність додатків; практичне застосування результатів роботи;

- ступінь розкриття теоретичних аспектів проблеми, обраної для дослідження;

- логічний взаємозв'язок теоретичного матеріалу;

- наочність та якість ілюстративного матеріалу;

- дослідження вітчизняних та зарубіжних інформаційних джерел (літератури);

- рівень обґрунтування запропонованих рішень;

- ступінь самостійності проведеного дослідження;

- відповідність побудови структури роботи поставленим цілям і завданням;

- використання методів дослідження, їх різноманітність та логіка застосування.

6.9.2. Критерії оцінювання оформлення курсової роботи :

- відповідність обсягу та оформлення роботи встановленим вимогам;

- наявність у додатках до роботи самостійно розроблених матеріалів (фрагментів уроків, анкет, журналів спостережень та ін.);

- посилання на використані джерела і нормативні документи;

6.9.3. Критерії оцінювання захисту курсової роботи :

- вміння чітко, зрозуміло та стисло викладати основні положення проведеного дослідження;

- вміння користуватись засобами унаочнення інформації та дотримання правил академічного стилю презентації під час демонстрації основних результатів проведеного дослідження;

- повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання членів комісії за змістом роботи;

- ґрунтовність висновків та рекомендацій щодо практичного використання результатів дослідження.

Орієнтовний розподіл балів за критеріями оцінювання курсової роботи представлено в додатку Д. Кафедри, факультети можуть встановлювати інший, ніж запропонований у таблиці 1, розподіл балів. При цьому рекомендується враховувати специфіку і характер предмета, з якого виконується курсова робота.

6.10. Здобувач не допускається до захисту курсової роботи у випадках:

6.10.1. Порушення термінів подачі робіт на кафедру без поважних причин.

6.10.2. Грубих порушень академічної доброчесності – керівник курсової роботи повідомляє про такий факт завідувача кафедри, після чого приймається спільне рішення про допуск курсової роботи до захисту.

В обох випадках вважається, що здобувач має академічну заборгованість з курсової роботи. Йому виставляється незадовільна оцінка й рішенням кафедри пропонується доопрацювання даної теми, яку здобувач повинен доопрацювати та захистити у встановлений в Академії термін ліквідації академічної заборгованості. В інших випадках (хвороба, відрадження тощо) здобувач має право на продовження термінів семестрового контролю.

7. Академічна доброчесність

7.1. У процесі підготовки курсової роботи особлива увага звертається на недопущення порушення здобувачами правил академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне та добросовісне виконання курсової роботи, відповідальне ставлення до своїх обов'язків;

- надання достовірної інформації про результати власної діяльності при написанні курсової роботи, використанні методики досліджень і джерела інформації;

- повага до честі та гідності інших осіб;

- посилання на джерела інформації у разі запозичення ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- використання у дослідницькій діяльності лише перевірених та достовірних джерел інформації, грамотне посилатися на них;

- у разі виникнення труднощів під час написання курсової роботи звернення до інших за допомогою, яка є у межах прийняттого, (щодо редагування тексту, обговорення власних ідей тощо).

7.2. До порушень академічної доброчесності належать:

- **Плагіат** передбачає наявність прямих запозичень без відповідних посилань з усіх друкованих та електронних джерел, захищених раніше курсових та випускних кваліфікаційних робіт, кандидатських і докторських дисертацій.

- **Фальсифікація** передбачає підробку або зміну вихідних даних з метою доведення правильності висновку (гіпотези тощо), а також умисне використання неправдивих даних як основу для аналізу.

- **Помилковим** вважається **цитування**, яке має посилання на джерело, яке такої інформації не містить.

7.3. За порушення норм академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнутими до таких форм відповідальності як:

- попередження;

- повторне проходження оцінювання курсової роботи;

- зниження оцінки за курсову роботу;

- недопущення до захисту курсової роботи.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Факультет _____
Кафедра _____

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «_____»

на тему: «_____»

Студент а/ки _____ групи
спеціальності (шифр, назва)

_____

П.І.Б.
Керівник (посада, вчене звання,
науковий ступінь)

П.І.Б.

Національна шкала _____

Кількість балів: __ Оцінка: ECTS

Члени комісії

_____

_____

_____

_____

Зразок змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....

РОЗДІЛ 1.....

1.1. ....

1.2. ....

1.3. ....

Висновки до розділу 1.....

РОЗДІЛ 2 .....

2.1. ....

2.2. ....

2.3. ....

Висновки до розділу 2 .....

ВИСНОВКИ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....

ДОДАТКИ.....

Оформлення списку використаних джерел

Список використаної літератури слід розміщувати одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні роботи),
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків,
- у хронологічному порядку.

Рекомендований перелік стилів оформлення списку наукових публікацій

1. MLA (Modern Language Association) style.
2. APA (American Psychological Association) style.
3. Chicago/Turabian style.
4. Harvard style.
5. ACS (American Chemical Society) style.
6. AIP (American Institute of Physics) style.
7. IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style.
8. Vancouver style.
9. OSCOLA.
10. APS (American Physics Society) style.
11. Springer MathPhys Style.

Подаємо приклади оформлення бібліографічних описів згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»:

Один автор	<p>Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості : у 2-х т. Чернівці : Букрек, 2015. Т. 2. 640 с. (Школа майбутнього).</p> <p>Пономарьова Г. Ф. Виховання майбутнього педагога : теорія і практика : монографія / Комун. Закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. Харків : Ранок, 2014. 547 с.</p> <p>Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти : посіб. для вчителів і метод. почат. навч. 3-тє вид., без змін. Київ : Богданова А.М., 2009. 228 с.</p>
Два, три автора	<p>Пономарьова Г. Ф., Третьякова Л. А. Методика виховання і навчання (у таблицях) : метод. посібник / М-во освіти і науки України, Комун. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. Харків, 2015. 95 с.</p> <p>Берека В. Є., Пісоцька Л. С. Професійна підготовка працівників дошкільної освіти : організаційно-педагогічний аспект : навч. посібник. Хмельницький : Цюпак, 2014. 191 с.</p> <p>Пономарьова Г. Ф., Бескорса В. М., Малихіна В. М. Історія української культури : навч. посібник. Харків : Захарченко С. Н., 2012. Ч. 2. 160 с.</p>
Чотири автора або більше авторів	<p>Рейтингова перевірка знань, умінь і навичок студентів з педагогіки : навч.-метод. посіб. для виклад. і студ. пед. вищ. навч. закл. / Г. Ф.</p>

	<p>Пономарьова, І. О. Степанець, О. В. Кузнецова, С. І. Рябокiнь Харків : ФО-П Шейніна О. В., 2011. 310 с.</p> <p>Робота з дітьми і молоддю в інклюзивному та інтегрованому освітніх середовищах : навч.-метод. посіб. для майбутніх праців. соціал. та освітньої сфер. / М. О. Андреева та ін. ; Комун. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. Харків, 2016. 212 с.</p> <p>Духовно-культурні цінності виховання Людини : монографія / Г. П. Шевченко [та ін.]. Луганськ : НОУЛІДЖ, 2013. 332 с.</p>
Автор(и) та редактор(и) / упорядники	<p>Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>
Автор(и) та перекладачі	<p>Аристотель Сочинения : в 4 т. / пер. и ред. А. И. Доватура. Москва : Мысль, 1983. Т. 4 / пер. с древнегреч. Н. В. Брагинская [и др.]. 829 с. (Философское наследие ; т. 90).</p> <p>Винкельман И. И. Избранные произведения и письма : сборник / пер. А. А. Алявдиной; вступ. ст. и ред. Б. Пшибышевского. Репр. воспр. изд. 1935 г. Москва : Ладомир, 1996. 687 с.</p>
Без автора	<p>25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с.</p> <p>Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с.</p>
Багатотомні видання	
Приклади	<p>Енциклопедія історії України : у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.</p> <p>Наукові основи управління інноваційним розвитком у системі педагогічної освіти : навч. посібник / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової ; Комун. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. Харків, 2013. Ч. 1. 328 с.</p> <p>Ч. 2. 316 с.</p> <p>Ч. 3. 256 с.</p> <p>Ч. 4. 224 с.</p> <p>Коцюбинський М. М. Твори : в 6-ти т. Київ : АН УРСР, 1962. Т. 6 : Фольклорні записи. 490 с.</p>
Інші видання	
Багатотомні видання	<p>Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.</p> <p>Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>Блудова Ю. О. Формування художньо-естетичного смаку дітей молодшого шкільного віку засобами регіональної культурно-історичної спадщини : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Східноукр. нац. ун-т імені Володимира Даля. Київ, 2018. 20 с.</p> <p>Одарченко В. І. Виховання національної гідності у студентської молоді</p>

	засобами українського народного мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2010. 21 с.
Дисертації	<p>Пономарьова Г. Ф. Система виховної роботи у вищих педагогічних навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 / Східноукр. нац. ун-т імені Володимира Даля. Київ, 2016. 540 с.</p> <p>Харківська А. А. Теоретичні та методичні засади управління інноваційним розвитком вищого навчального педагогічного закладу : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.06 / Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ, 2012. 596 с.</p>
Архівні документи	<p>Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1 Оп. 1. Спр. 78 Арк. 1–7.</p> <p>Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71.</p>
Стандарти	<p>ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Частина видання	
Розділ книги	Шепеленко С. М. Майбутня професійна діяльність та необхідність її постійного вдосконалення. <i>Формування готовності до професійного та кар'єрного самовдосконалення</i> : навч.-метод. посібник / Укр. інженер.-пед. акад. ; за ред. Н. О. Брюханової. Харків : Вид-ць Іванченко І. С., 2014. С. 9–58.
Тези, доповідь	<p>Пономарьова Г. Ф. Взаємодія викладача і студента у навчально-виховному процесі педагогічного ВНЗ. <i>Проблеми інженерно-педагогічної освіти</i> : зб. наук. праць / Українська інженер.-пед. акад. Харків, 2014. С. 25–36.</p> <p>Роганова М. В. Вихователь дошкільного закладу – сучасні вимоги до професійної підготовки. <i>Гуманізація навчально-виховного процесу</i> : зб. наук. праць / Слов'янський держ. пед. ун-т. Слов'янськ, 2014. Вип. 62 LXI Ш. С. 171–176.</p>
Стаття з продовжуваного видання	<p>Пономарьова Г. Ф. Інноваційно-дослідницька компетентність магістрів – запорука розвитку інноваційного потенціалу ВНЗ. <i>Міжнародний науковий вісник</i> . 2014 . Вип. 8 (27). С. 177–182.</p> <p>Блудова Ю. О. Технологія формування художньо-естетичного смаку дітей молодшого шкільного віку засобами регіональної культурно-історичної спадщини. <i>Імідж сучасного педагога</i>. Полтава, 2017. № 1 (170). С. 45–48.</p>
Стаття з періодичного видання (журнала, газети)	<p>Пономарьова Г. Ф., Степанець І. О. Шляхи розвитку та реалізації творчого потенціалу вчителя початкової школи в педагогічній діяльності. <i>Новий колегіум</i>. 2010. № 3. С. 34–37.</p> <p>Яцунь О. Університетська освіта : шлях від ревізії до світоглядного переосмислення та визначення нових векторів розвитку. <i>Вища школа</i>. 2017.</p>

	<p>№ 4. С. 34–47.</p> <p>Короденко М. Підсумки навчального. Міністр освіти і науки Лілія Гриневич у Верховній Раді України розповіла про підсумки навчального року та підготовку до вступної кампанії. <i>Освіта України</i>. 2017. № 24(1524). С. 5.</p>
Частина видання: довідкового видання	<p>Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p>
Електронні ресурси	
Приклади	<p>Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556- VII (із змінами № 2145-VIII від 05.09.2017 р.). URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18. (дата звернення : 20.09.2017).</p> <p>Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді : додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 р. № 641. URL : http://don.kievcity.gov.ua/files/2015/6/17/contsepciya.pdf . (дата звернення : 15.02.2016).</p> <p>Система. <i>Вікіпедія. Вільна енциклопедія</i>. URL : http://uk.wikipedia.org/wiki/Система. (дата звернення : 23.03. 2017).</p> <p>Щодо сучасних організаційних інновацій у системі фізичного виховання студентської молоді / В. О. Сутула [та ін.]. <i>Слобожанський науково-спортивний вісник</i>. 2016. № 1. С. 99–106. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/snsv_2016_1_19 (дата звернення : 05.04.2016).</p>
Законодавчі та нормативні документи	
Приклади	<p>Про внесення змін до статті 54 Закону України «Про статут і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» : Закон України від 13 квітня 2017 р. № 2015-VIII. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 44. Ст. 1365.</p> <p>Деякі питання проведення перевірок органів державного нагляду (контролю) : постанова Каб. Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 361. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 45. Ст. 1402.</p> <p>Про затвердження форм документів з підготовки фахівців у вищих навчальних закладах : наказ МОН України від 05.07.2016 № 782. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1030-16/paran30#n30 (дата звернення : 03.06.2017).</p> <p>Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 № 1131 : постанова Каб. Міністрів України від 14 червня 2017 р. № 424. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. № 111. С. 4.</p> <p>Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. <i>Голос України</i>. 2014. № 148. С. 2–13.</p>
Архівні документи	<p>Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Патенти	<p>Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей:</p>

	пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Каталоги	Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).

Примітка. При складанні бібліографічного опису необхідно використовувати скорочення, подані в ДСТУ 3582:2013 «Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою», ДСТУ 7093:2009 «Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами» (ГОСТ 7.11–2004, MOD) та ГОСТ Р 7.0.12–2011 «Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на русском языке».

Приклади оформлення списку використаних джерел за стилем написання Міжнародної психологічної асоціації (APA)

1. Amonashvili Sh. A. (1995). *Razmyishleniya o gumannoy pedagogike [Reflections on humane pedagogy]*. Moskva : Izdatelskiy Dom Shalvyi Amonashvili. 496 s.

2. Berulava G. A., Berulava M. N. (2012). *Novaya metodologiya razvitiya lichnosti v informatsionnom obrazovatelnom prostranstve [A new methodology for the development of the individual in the information educational space]*. Pedagogika. № 4. S. 15 [in Russian].

3. Dyui Dzh. (1924). *Shkola i obschestvo [School and Society]*. Moskva : Gosizdat. 168 s.

4. Kudishina A. A. *Gumanisticheskaya pedagogika [Humanistic pedagogy]*. URL : <http://hum.offlink.ru/education/kurses/pedagogics-main/Pedliterature/> (data zvernennya : 11.01.2018) [in Russian].

5. *Manifest gumannoy pedagogiki [Humanistic pedagogy]*. (2011). Donetsk : Izd-vo «Noulidzh» (donetskoe otdelenie). 43 s. [in Russian].

6. Pashchenko D. I. (2005). *Formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do humanistychnoho vykhovannia uchniv [Formulation preparedness maibutnih teachers uchatkovykh klassiv up to humanistic vihovannya uchiviv]*. Monohrafiia. Kyiv : Naukovyi svit. 371 [in Ukrainian].

7. *Stanovlenie gumanisticheskogo mirovozzreniya lichnosti [The formation of a humanistic worldview of the individual]*. (1994). Posobie dlya studentov

pedagogicheskikh vuzov ; pod red. R. M. Rogovoy. Moskva : Izd. In-ta razvitiya lichnosti RAO. 224 s. [in Russian].

8. Chernovolenko V. F. (1970). *Mirovozzrenie i nauchnoe poznanie [World outlook and scientific knowledge]*. Kiev : Nauka. 250 s. [in Russian].

Правила оформлення списку літератури (References) транслітерованого у романському алфавіті (латиниця)

Правильний опис використовуваних джерел у списках літератури є запорукою того, що цитована публікація буде врахована при оцінці наукової діяльності її авторів, отже, (по ланцюжку) – організація, регіон, країна. За цитуванням журналу визначається його науковий рівень, авторитетність, ефективність діяльності його редакційної колегії і т. д. З чого виходить, що найбільш значущими складовими в бібліографічних посиланнях є прізвища авторів і назви журналів. Причому для того, щоб всі автори публікації були враховані в системі, необхідно в опис статті вносити всіх авторів, не скорочуючи їх трьома, чотирма і т. п. Заголовки статей в цьому випадку дають додаткову інформацію про їх зміст і, хоча в аналітичній системі вони не використовуються, Scopus рекомендує включати їх в описи посилань.

Для україномовних і російськомовних статей, які використовують з журналів, рекомендуємо такий варіант структури бібліографічних посилань в References:

- ПІБ авторів (транслітерація);
- назва статті у варіанті, що транслітерується, і переклад назви статті англійською мовою в квадратних дужках [ ];
- назва джерела (транслітерація) і переклад назви джерела англійською мовою [ ];
- вихідні дані з позначеннями англійською мовою або лише цифрові (останнє залежно від вживаного стандарту опису).

Список літератури (References) для Scopus та інших зарубіжних баз даних (БД) подається повністю окремим блоком, повторюючи список літератури до україномовної частини, незалежно від того є в ньому іноземні джерела чи немає. Якщо в списку є посилання на іноземні публікації, вони повністю повторюються в списку, який готується в романському алфавіті.

Опис статті з журналів:

Zagurenko A.G., Korotovskikh V.A., Kolesnikov A.A., Timonov A.V., Kardymon D.V. (2008). Techno-economic optimization of the design of hydraulic fracturing. *Oil Industry*, no.11, pp. 54-57 [in Ukrainian].

Небажане таке подання посилань (заголовки статті лише транслітерується, без перекладу):

Zagurenko A.G., Korotovskikh V.A., Kolesnikov A.A., Timonov A.V., Kardymon D.V. (2008) Tekhniko-ekonomichna optimizatsiya dizainu gidrorazryvu
gidrorazryvu
Neftyanoe khozyaistvo – *Oil Industry*, no.11, pp. 54-57.

Безоплатні програми для складання бібліографії наявні в Інтернеті. Досить зробити в google пошук зі словами «Create citation», і ви отримаєте кілька безоплатних програм, що дають змогу автоматично створювати посилання за пропонованими стандартами. Причому описи можна створювати для різних видів публікацій (книга, стаття з журналу, інтернет-ресурс і т.п.). Нижче наведено кілька посилань на такі сайти: <http://www.easybib.com>; <http://www.bibme.org>; <http://www.sourceaid.com>

Технологія підготовки посилань з використанням системи автоматичної транслітерації і перекладача

На сайті <http://litopys.org.ua> можна безоплатно скористатися програмою транслітерації українського тексту в латиницю. На сайті <http://www.translit.ru> транслітерація російського тексту.

Програми дуже прості, їх легко використовувати як для готових посилань, так і для транслітерації різних частин описів.

Наведемо зразок короткої схеми процесу перетворення посилання:

1. Входимо на сайт <http://litopys.org.ua/links/intrans.htm>
2. Вставляємо в спеціальне поле весь текст бібліографії українською мовою і натискаємо кнопку «перекодувати». Приклад автоматичної транслітерації в програмі на сайті:

- Вихідний текст: Загробська А.Ф. Міграція, відтворення і рівень освіти населення. – К.: Наук. думка, 1983. – 182 с.

- Транслітерований текст: Zahrobs'ka A.F. Mihnratsiia, vidtvorennia i riven' osvity naseleennia. – K.: Nauk. Dumka, 1983. – 182 s.

3. Копіюємо текст, що транслітерується у References – список, який готується.

4. Перекладаємо всі описи джерела, окрім авторів (назва книги, статті, постанови і так далі) англійською мовою, переносимо його до списку, який готується (за транслітерованою назвою).

5. Об'єднуємо описи в трансліті і перекладене та оформляємо відповідно до прийнятих правил. При цьому необхідно розкрити місце видання (Kyiv) і виправити позначення сторінок англійською мовою (замість 182 s. пишемо 182 p.) Курсивом виділяємо назву джерела, додаємо в кінці речення [in Ukrainian] і посилання готове: Zahrobs'ka A.F. Mihnratsiia, vidtvorennia i riven' osvity naseleennia [Migration, reproduction and level of education of population]. Kyiv: Nauk. Dumka, 1983, 182 p. [in Ukrainian] Або беремо, наприклад, посилання: Кочукова Е.В., Павлова О.В., Рафтопуло Ю.Б. Система експертных оценок в информационном обеспечении учёных // Информационное обеспечение науки. Новые технологии: Сб. науч. тр. / Калёнов Н.Е. (ред.). – М.: Научный Мир, 2009. – 342 с. – С. 190–199. Вставляємо в програму, додаємо в кінці речення [in Russian], отримуємо: Kochukova E.V. Pavlova O.V. Raftopulo Iu.B. Sistema ekspertnykh otsenok v informatsionnom obespechenii uchenykh // Informatsionnoe obespechenie nauki. Novye tekhnologii: Sb. nauch. tr., M.: Nauchnyi Mir, 2009, S.190-199 [in Russian]. У References абсолютно недопустимо використовувати український ДСТУ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої

справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». В жодному із зарубіжних стандартів на бібліографічних описах не використовуються розділові знаки, вживані в українському ДСТУ («//» і «—»). Назва джерела і вихідні дані відділяються від авторів і заголовка статті типом шрифту, найчастіше, курсивом (*italics*), крапкою або комою.

Змінюємо посилання, що транслітерується:

1. Прибираємо спеціальні роздільники між полями та лапки («//», «—», «‘’,»).

2. В квадратних дужках після транслітерації пишемо перекладений заголовок статті і назву джерела англійською мовою.

3. Пишемо англійською мовою повне місце видання і позначення сторінок (видавництво залишаємо транслітерованим). Додаємо в кінець речення [in Russian].

Отримуємо кінцевий результат:

Kochukova E.V. Pavlova O.V. Raftopulo Iu.B. (2009). The peer review system in the information providing of scientists Informationsnoe obespechenie nauki. Novye tekhnologii: Sb. nauch. tr., [Information Support of Science. New Technologies: Collected papers]. Moscow: Nauchnyi Mir, 2009, pp.190-199 [in Russian].

Бібліографічний опис за стандартом APA:

Книга

Last Name, F. (Year Published). Book Title. Publisher City: Publisher Name. Brown, D. (2004). The DaVinci code. New York: Scholastic [in English].

Журнал

Last Name, F. (Year Published). Article Title. Journal name, Volume number, Page Numbers. Smith, J. (2009). Studies in pop rocks and Coke. Weird Science, 12, 78-93 [in English].

Сайт

Last Name, First. «Page Title.» Website Title. Retrieved Date Accessed, from Web Address Smith, J. (2009, January 21). Obama inaugurated as President. CNN.com. Retrieved February 1, 2009, from http://www.cnn.com/POLITICS/01/21/obama_inaugurated/index.html [in English].

Допомогти в зберіганні і оформленні посилань можуть програми – бібліографічні менеджери. У більшості випадків з їхньою допомогою Ви зможете швидко і грамотно скласти бібліографічний опис для публікації в будь-якому зарубіжному виданні відповідно до їх вимог. До таких сервісів належать

сайти <http://www.bibme.org> , <http://www.zotero.org> , <http://www.mendeley.com> www.citethisforme.com та ін.

ПРИКЛАДИ
оформлення списку літератури та опублікованих джерел

REFERENCES
Відповідно до міжнародного стандарту з переліку міжнародних стилів оформлення публікацій APA (American Psychological Association (APA) Style)
КНИГИ
Шаблон оформлення за стилем APA:
Автор. (Рік публікації). Назва книги транслітерована. Місто (повністю): Видавництво. [in Ukrainian (in English, in Russian тощо)].
В А Ж Л И В О: в елементах опису можна використовувати лише прямі лапки («)
Один автор:
Chornovol, I. (2015). <i>Komparatyvni frontyry: svitovuj i vitchyznianuj vymir</i> . Kyiv: Krytyka. [in Ukrainian].
Два автори:
Bazhan, O. H., & Danyliuk, Yu. Z. (2000). <i>Opozytsiia v Ukraini (druha polovyna 50-kh – 80-ti rr. XX st.)</i> . Kyiv: Ridnyj kraj. [in Ukrainian].
Від трьох до шести авторів:
Shust, R. M., Kryzhaniivskyi, A. L., Tseluiko, O. P., Shvets, V. Ye., Vovchak, O. D., & Komarynska, Z. M. (2011). <i>Hroshi Ukrainy</i> . Kyiv: UBS NBU; Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
Якщо більше шести авторів, сьомого і наступних авторів позначають <i>et al.</i>
Багатотомне видання:
Smolii, V. A. (Ed.). (2011). <i>Ekonomichna istoriia Ukrainy: Istoryko-ekonomichne doslidzhennia</i> . (Vols. 1–2). Kyiv: Nika-Tsentr. [in Ukrainian].
Редактор (без автора):
Kulchytskyi, S. V. (Ed.). (2005). <i>Orhanizatsiia ukrains'kykh natsionalistiv i Ukrain's'ka povstans'ka armiia: Istorychni narysy</i> . Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
Редактор і керівник авторського колективу:
Smolii, V. A. (Ed.). (2012). <i>Natsional'ne pytannia v Ukraini XX – pochatku XXI st.: Istorychni narysy</i> . Kyiv: Nika-Tsentr. [in Ukrainian].
Без автора (або ред. колегія)
Smolii, V. A. (Ed.). (2011). <i>Narysy istorii ukrains'koi revoliutsii 1917–1921 rokiv</i> (Vol. 1). Kyiv: NVP «Vydavnytstvo «Naukova dumka» NAN Ukrainy». [in Ukrainian].

Упорядники
Bezpal'ko V. V., Vysotin M. B., Voronchuk I. O., Kucheruk M. M., & Chubyk Yu. I. (Comps.). (2014). <i>Ukrains'ke povsiakdennia rann'omodernoї doby: zbirnyk dokumentiv</i> (Vol. 1: Volyn' XVI st., Seriiia dokumental'nykh dzherel). Kyiv: Feniks. [in Ukrainian].
Автор і перекладач:
Zombart, V. (2003). <i>Evrei i hozyajstvennaya zhizn': avtoriz. per. s nem.</i> (G. Grosman, Trans.). Kyiv: MAUP. [in Russian].
Перевидання
Boiko, O. D. (2014). <i>Istoriia Ukrainy: Navchal'nyj posibnyk</i> (5th ed.). Kyiv: Akademvydav. [in Ukrainian].
Частина книги
Shevchenko, V. V. (2011). Rozvytok haluzej promyslovosti. In V. A. Smolii (Ed.), <i>Ekonomichna istoriia Ukrainy: Istoryko-ekonomichne doslidzhennia</i> (Vol. 1, pp. 626–632). Kyiv: Nika-Tsentr. [in Ukrainian].
ПЕРІОДИЧНІ, ПРОДОВЖУВАНІ ВИДАННЯ, МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЙ
Шаблон оформлення за стилем APA:
Автор. (Рік публікації). Назва публікації транслітерована [Назва публікації англійською мовою (якщо наявна)]. Назва видання транслітерована – Назва видання англійською мовою, Том (номер) чи (випуск), Сторінки
Стаття в журналі:
Донік О. М. Благодійність в Україні (XIX – початок XX ст.) / О. М. Донік // Український історичний журнал. – 2005. – № 4. – С. 159–177. Donik, O. M. (2005). Blahodiinist v Ukraini (XIX – pochatok XX st.). <i>Ukrains'kyj istorychnyj zhurnal – Ukrainian Historical Journal</i> , 4, 159–177. [in Ukrainian].
Стаття в збірнику:
Sylka, O. Z. (2014). Sil's'ki viddilennia Rosijs'koho tovarystva Chervonoho Khresta v Livoberezhnij Ukraini [Rural branches of Russian Red Cross Society in Left-Bank Ukraine] (O. P. Reient, Ed.). <i>Problemy istorii Ukraini XIX-počatku XX st. – Problems of the history of Ukraine of XIX-beginning XX cc.</i> , (23), 234–246. [in Ukrainian].
Матеріали конференцій:
Terent'eva, N. A. (1995). Grecheskie kupcy v Odesse (XIX stoletie). Abstracts of Papers '95: <i>Ukraina – Hretsiiia: Istoriia ta suchasnist.</i> (pp. 125–128). Kyiv. [in Russian].

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Шаблон оформлення за стилем АРА:

Автор. (Рік публікації). Назва публікації транслітерована. [Назва публікації англійською мовою (якщо наявна)]. Назва джерела – Назва джерела англійською мовою, Том (номер, випуск) – якщо вони наявні, Сторінки. Retrieved from адреса сайту

Gubar', O. (n. d.). Odessa – kak pamyatnik patriarxal'nym menyalam. Retrieved from <http://www.migdal.ru/article-times.php?artid=5673&print=1> [in Russian].

Donik, O. M. (2005). Blahodiinist v Ukraini (XIX – pochatok XX st.). *Ukrains'kyj istorychnyj zhurnal – Ukrainian Historical Journal*, 4, 159–177. Retrieved from <http://history.org.ua/JournALL/journal/2005/4/8.pdf> [in Ukrainian].

ДИСЕРТАЦІЇ

Bielikov, Yu. A. (2003). *Kupetstvo Kharkivs'koi hubernii (druha polovyna XIX – pochatok XX st.)* [Merchants of Kharkiv province (the second half of 19th – beginning of 20th century)] (*Candidate's thesis*). Kharkiv. [in Ukrainian].

АВТОРЕФЕРАТИ ДИСЕРТАЦІЙ

Volonyts, V. S. (2007). *Torhovel'no-komertsijna diial'nist' hrekiv-kuptsiv v Ukraini (seredyna XVII–XIX st.)* [Trade and Commerce of the Greek Merchants in Ukraine (middle of XVII–XIX)] (*Extended abstract of Candidate's thesis*). Donetsk. [in Ukrainian].

Написання обов'язкових елементів оформлення списку літератури англійською мовою

Редактор / редактори	Ed. / Eds.
Упорядник / упорядники	Comp. / Comps.
Перекладач	Trans.
Тези доповідей	Abstracts of Papers
Матеріали (праці) конференції	Proceedings of the Conference Title
Матеріали II Всеукраїнської конференції	Proceedings of the 2nd All-Ukrainian Conference
Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції	Proceedings of the 5th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference
Матеріали III Міжнародної конференції	Proceedings of the 3rd International Conference
Дис. ... канд. наук	Candidate's thesis

Дис. ... д-ра наук	Doctor's thesis
Автореф. дис. ... канд. наук	Extended abstract of Candidate's thesis
Автореф. дис. ... д-ра наук	Extended abstract of Doctor's thesis

Зразок оформлення довідки перевірки роботи на плагіат

ДОВІДКА ПЕРЕВІРКИ РОБОТИ (ПРОЄКТУ) НА ПЛАГІАТ

Автор роботи:		
Назва роботи:		
Факультет (відділення):		
Кафедра:		
Спеціальність:		
Науковий керівник:		
Дата перевірки:		
Результати перевірки:		
Максимальний збіг із одним документом:	___%	
Помилоч у документі:	___%	

Висновок: не виявлено плагіат

Оригінальність _____%

Завідувач кафедри _____

(підпис)

_____

(ім'я, прізвище)

Критерії оцінювання курсових робіт

Критерії оцінки та бали				Максимальна оцінка у балах
ВИКОНАННЯ РОБОТИ				
1. Актуальність, теоретичне і практичне значення роботи				
необґрунтовані		обґрунтовані; робота містить елементи наукової новизни		5
1-2		3-5		
2. Чіткість формулювання категоріального апарату				
об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження не сформульовані	об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження сформульовані неправильно	об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження сформульовані нечітко	об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження сформульовані чітко	15*
	0	1-2	3-4	
3. Логічність структури та її відповідність темі роботи				
зміст та структура не відповідають назві роботи, визначеній меті та поставленим завданням		зміст та структура частково відповідають назві роботи, визначеній меті та поставленим завданням	зміст та структура відповідають назві роботи, визначеній меті та поставленим завданням	5
1-2		3	4-5	
4. Методологічний апарат дослідження				
робота не має дослідницького характеру, базується на некоректному використанні методів дослідження		робота має дослідницький характер, але базується на не завжди коректному використанні методів дослідження	робота має дослідницький характер, базується на коректному використанні доцільних методів дослідження	5
1-2		3	4-5	
5. Аналіз наукових джерел				
відсутній		поверхневий (аналіз стану проблеми здійснено за навчальною літературою та застарілими джерелами)	глибокий і всебічний (аналіз стану проблеми здійснено за новітніми вітчизняними і зарубіжними джерелами)	5

0	1-3	4-5	
6. Системність і повнота у розкритті теми			
у роботі не розкрито основних питань щодо теми дослідження; робота ґрунтується на ненаукових положеннях	у роботі належно висвітлено окремі питання, або аналіз проблемних питань має дещо поверхневий характер; предмет дослідження істотно звужено	у роботі висвітлено всі питання теми з опертям на фундаментальні положення сучасної мовознавчої науки	5
1-2	3	4-5	
7. Стиль, грамотність, логічність викладу			
робота написана зі значною кількістю допущених орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок	робота написана українською літературною мовою з незначною кількістю допущених орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок	робота написана грамотно, українською літературною мовою, не допускаючи орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок	5
1-2	3-4	5	
8. Якість оформлення роботи			
оформлення роботи не відповідає встановленим вимогам	оформлення роботи відповідає встановленим вимогам, але допущено кілька некоректностей	оформлення роботи повністю відповідає встановленим вимогам	5
1-2	3-4	5	
9. Аргументованість висновків, їх відповідність одержаним результатам			
в роботі відсутні висновки як результати дослідження, або вони не є конкретними та не ґрунтуються на положеннях роботи (не впливають з її змісту)	робота містить конкретні висновки щодо результатів дослідження, однак вони не є належно аргументованими та чітко викладеними	результати дослідження чітко сформульовані, належно обґрунтовані, мають науковий характер і практичне значення	5
1-2	3	4-5	
10. Ступінь самостійності автора роботи, особистий внесок автора в роботу			
робота має компілятивний характер, наукова полеміка відсутня	робота є частково самостійним дослідженням проблеми, що пояснюється фрагментарним	робота є самостійним дослідженням актуальної проблеми освіти	5

	характером наукової полеміки					
1-2	3		4-5			
11. Співпраця з науковим керівником при підготовці роботи						
робота підготовлена без погодження з науковим керівником або подана на кафедру з порушеннями встановлених строків	робота завершена і подана на кафедру у визначені терміни, однак в процесі її виконання студент не погоджував свої дії з науковим керівником		на всіх етапах виконання роботи студент виконував завдання за погодження їх з науковим керівником; робота була вчасно подана на кафедру у готовому до захисту вигляді		5	
1-2	3-4		5			
12. Оцінка наукового керівника (без урахування захисту роботи)						
незадовільно	задовільно	добре	відмінно		5	
2	3	4	5			
Разом				70		
ЗАХИСТ РОБОТИ						
студент на захист не з'явився	студент не в змозі відповісти на поставлені запитання, неспроможний аргументувати положення роботи	студент намагається дати відповідь на поставлені запитання і робить спроби аргументувати положення роботи	студент допускає суттєві неточності у відповідях на запитання, не завжди належно обґрунтовує положення роботи	студент дає правильні відповіді на всі запитання, але не завжди упевнений в аргументації, чи не завжди коректно її формулює	студент дає правильні та чіткі відповіді на всі запитання, правильно аргументує власну позицію	30**
0	1	2	3	4	5	
Разом					30	
Загалом					100	

Робота допускається до захисту за умови, що її попередня оцінка (за критеріями 1-12) за висновками наукового керівника становить не менше 40 балів